

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО АУДИТУ ВИКОНАННЯ БЮДЖЕТНИХ ПРОГРАМ В УКРАЇНІ

УДК 654.31.09

Блудова Л. В.,
студентка 3 курсу
факультету консалтингу і
міжнародного бізнесу
ХНЕУ ім. С. Кузнеця,

В умовах сьогодення стан економічної ситуації країни визначається недостатньо досконалим. Це обумовлено певними обставинами, а саме проблемами соціально-економічного та політичного характеру. Недостатньо ефективне та відносно непрогресивне реформування гальмує ефективний розвиток держави. Для реалізації якісного функціонування країни необхідно раціонально використовувати наявні фінансові ресурси, які зосереджені в бюджеті. Бюджетні ресурси обмежені, тому виникає потреба в посиленні контролю за бюджетними коштами. В процесі виконання бюджету реалізуються бюджетні програми.

Державний фінансовий контроль за ефективним виконанням бюджетних програм сприяє успішному функціонуванню бюджетної системи країни, що, в свою чергу, вимагає від контролюючих органів створення таких механізмів фінансового контролю, за допомоги яких можна було б визначити ступінь досягнення певних запланованих результатів. Для більш оптимального розподілу бюджетних видатків в країні формуються бюджетні програми. Саме ці аспекти і обумовлюють актуальність теми дослідження.

Мета даної статті полягає у визначенні шляхів виявлення та запобігання основних порушень фінансово-бюджетної дисципліни, а також у внесенні рекомендацій щодо проведення державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм (далі - ДФА виконання бюджетних програм) та реалізації його результатів.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити наступні завдання:

1. Проаналізувати існуючі погляди на проблемні питання ДФА виконання бюджетних програм;
2. Виявити типові недоліки та труднощі у процесі ДФА виконання бюджетних програм;
3. Розробити рекомендації для вдосконалення ДФА виконання бюджетних програм.

Дослідженням цього питання займається багато вітчизняних вчених-економістів: Л.В. Дікань [2], Л.В. Гуцаленко [1], Н.І. Дорош [3], А.В. Мамишев [5], Н.І. Рубан [7].

При розгляді проблемних питань ДФА виконання бюджетних програм кожен з них мав свою аргументовану думку. Багато вчених зробило свій внесок у вирішення питань з вдосконалення ДФА виконання бюджетних програм;

Наприклад, Л.В. Гуцаленко [1] присвятила свою працю теоретичним та практичним основам методики контролю і виокремлює такі завдання аудиту: оцінка ефективності виконання бюджетних програм, виявлення упущень, недоліків та визначення їхнього впливу на досягнення запланованих показників, підготовка обґрунтованих пропозицій щодо шляхів більш ефективного виконання бюджетних програм. Для вирішення таких завдань аудиторії вибирають та застосовують прийоми і процедури, які відповідають конкретним обставинам.

Н.І. Рубан [7] стверджує, що для об'єктивної оцінки рівня виконання бюджетної програми слід чітко визначати цілі і завдання, на досягнення яких виділяються кошти, звертати увагу на те, що безпосередній зв'язок між обсягами виділених коштів та результатами відсутній. Тому виникає потреба в визначенні оптимальних показників, які б свідчили факт раціонального та цілеспрямованого використання бюджетних коштів, аби така програма в подальшому могла б мати свій розвиток.

Н. І. Дорош [3] виділяє такі проблемні питання: практика аудиту потребує міцного теоретичного і законодавчого фундаментів, доцільно також давати детальні пояснення до аудиторських стандартів. Найбільша увага приділяється професійному забезпеченню аудиторської діяльності, кваліфікаційном упровадженні аудиторської перевірки з використанням певних методів та складанню обов'язкової документації, яку аудитор має підготувати за результатами перевірки.

На думку А.В. Мамишева [5], у сучасних умовах боротьби з фінансовими шахрайствами та злочинами з відмивання коштів, тобто легалізації доходів, отриманих злочинним (незаконним) шляхом, потрібні якісно нові підходи до виявлення зазначених негативних проявів. Проблематика фінансового шахрайства у сфері фінансів і аудиту залишається майже недослідженою, хоча за останнє десятиліття світова практика та методи виявлення аудиторами й аудиторськими фірмами фінансових шахрайств і зловживань у сфері відмивання коштів набули значного розвитку.

Дікань Л.В. [2] вважає, що метою здійснення аудиту ефективності є розроблення обґрунтованих пропозицій щодо підвищення ефективності використання коштів державного та місцевих бюджетів у процесі виконання бюджетних програм.

Автор погоджується з твердженнями не всіх вчених-економістів. Н.І. Рубан [7] вважає за потрібним визначати оптимальні показники, але результативність виконання бюджетних програм може залежати від абсолютно різних обставин, тому існує невпевненість щодо повного дотримання встановлених рекомендацій. Також учасники бюджетних програм повинні прагнути найбільш високих показників, аби не було сумнівів щодо подальшого розвитку такої бюджетної програми.

А.В. Мамишев стверджує, що в сучасних умовах питання щодо фінансового шахрайства і аудиту майже недосліджені. На думку автора, для певного розвитку в запобіганні таких злочинів необхідно хоча б застосовувати досвід світової практики та розвиватись в цьому напрямку, зважаючи на особливості проведення аудиту в нашій країні.

Враховуючи сучасні недоліки в самому процесі виконання бюджетних програм (незаконне та нецільове використання коштів), то виникають певні труднощі при виконанні процедур ДФА виконання бюджетних програм. Тому в таблиці 1 запропоновано шляхи вирішення таких проблем:

Таблиця 1

Недоліки та рекомендації щодо вдосконалення ДФА виконання бюджетних програм (запропоновано автором)

Недоліки та труднощі у процесі ДФА виконання бюджетних програм	Рекомендації для вдосконалення ДФА виконання бюджетних програм
Недостатньо визначена нормативно-правова база виконання бюджетних програм, недосконале методичне забезпечення	Вдосконалення, модернізація законодавчої та методичної бази як для самого проведення бюджетних програм, так і для його аудиту
Обмеження бюджетного фінансування, що може бути пов'язане з певним політичним та економічним станом країни або з великою кількістю учасників у виконанні бюджетних програм	Ефективний розподіл фінансових ресурсів держави, з урахуванням найбільшої віддачі від їхнього використання
Відсутність критеріїв ефективності виконання бюджетних програм	Розробка та застосування тих запропонованих форм роботи, які б сприяли найбільш ефективному результату
Недотримання учасниками при виконанні бюджетних програм законодавства	Посилення процедур аудиту, спираючись на нову законодавчу та методичну базу

Як видно з таблиці 1, ефективність виконання бюджетних програм визначається результативними показниками, для яких не існує чітко визначених та загальноприйнятих критеріїв. Відомо тільки те, що рівень їх ефективності визначається через встановлення взаємозв'язку між наданим обсягом бюджетних коштів та результатом, який отримали в ході виконання бюджетної програми.

Таким чином, ДФА виконання бюджетних програм є недосконалим та вимагає чіткого та законодавчо-нормативного регулювання, нових методів та підходів роботи, добросовісної роботи учасників бюджетних програм, а їх виконання має набути визначених законодавством критеріїв результативності, за яких об'єкти контролю не тільки досягали б поставленої мети, а ще й мали б змогу економити бюджетні кошти. Такі нововведення допоможуть державі досягти найбільш оптимального соціально-економічного розвитку.

Література:

1. Гуцаленко Л.В. Державний фінансовий контроль: навч. посіб./ Л.В. Гуцаленко, В.А. Дерій, М.М. Коцупатрий. - К: Вид. "Центр учбової літератури", 2009. - 424с.
2. Дікань Л.В. Державний аудит: навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисципліни /Л.В. Дікань, О.О. Вороніна, Ю.О. Голуб, Н.В. Синюгіна; за заг. ред. канд. екон. наук, проф. Л.В. Дікань.- Х.: ХНЕУ, 2008.-164 с.
3. Дорош Н.І. Аудит: методологія і організація / Н.І. Дорош. - К: Товариство "Знання" КОО, 2001. - 402 с.
4. Лімська декларація керівних принципів аудиту державних фінансів [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>
5. Мамишев А.В. Ризикоорієнтований підхід до виявлення аудитором фінансових шахрайств і злочинів із відмивання грошей / Мамишев А.В. – 2013 р.

6. Про паспорти бюджетних програм: наказ Міністерства фінансів України від 29.12.2002 р. № 1098 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: rada.gov.ua

7. Рубан Н.І. Концептуальні питання проведення аудиту використання бюджетних коштів. Аудит фінансової та господарської діяльності бюджетних установ: проблеми та шляхи запровадження/ Н.І. Рубан // Фінансовий контроль. – 2005. – № 25. – С. 3-11.

Науковий керівник
к.е.н, проф.

Дікань Л. В.

Опубліковано в авторській редакції